

УВСЫН ӨНГӨ

Увс аймгийн нийгэм, улс төр, мэдээллийн 10 хоног тутмын чөлөөт хэвлэл

№32/190/ Үнэ: 500 төгрөг. 2020 оны 12 дугаар сарын 28.

Вэб сайт: www.uvsiinungu.mn
 Фасебуук хаяя: [Uvsiin_ungu_sonin](https://www.facebook.com/Uvsiin_ungu_sonin)
 Майл хаяг: uvsiin_ungu@yahoo.com

Хөндөх сэдэв

Хүчирхийлэлд өртсөн охид түрүүчээсээ оюуны хомсдолд орж Шар хадны эмнэлэгт хүргэгдэж байна

Гэдгийг эрхэм уншигч та андахгүй биз ээ.

"Х" охин энгийн үедээ хэнээс ч илүү сэргэлэн цовоо, ажилч хедэлмэрч ба үхэр мал саха, хонь хурга хариулах гах мэт гэр зуурын ажилд маш их тустай, сайн охин. Гэвч өвчин нь хедэлсэн үедээ хамт байхад үнэхээр хэцүү бөгөөд сүүлийн үед бүр ч их гаарах болжээ.

Иймээс аав, эзж хоёр нь арга буюу охиноо бидний мэдэх Шар хадны эмнэлэг буюу Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв /СЭМҮТ/-д хөвтүүлэх шийдвэр гаргаж холбогдох байгууллагаад нь хандсанаар охиньг энэ сарын эхээр Улаанбаатар хотод СЭМҮТ-д хүргэсэн байна.

Эмнэлэгт хэвтээд охиньг нь өвчин эдгэрч, эргээд хуучин хэвэндээ орно гэсэн итгэл найдвартайгаар аав, эзж хоёр нь охиноо Улаанбаатар хот руу явуулсан бол "Х" охинь хувьд алс холын Улаанбаатар хотод очоод эрүүл саруул болж, эдгэрээд аав ээждээ, охиндоо ирнэ гэсэн хүүхийн гэнэн цагаахан мөрөөдөлтийгээр хот руу яаран яаран оджээ. Одоо харин тэр хөөрхий

охин эдгэрээд, эрүүл саруул болоод эргээд ирнэ гэдэг юу л бол доо. Ер нь Шар хадны эмнэлэгт очиж хэвтээд, эрүүл саруул болоод эргэж ирсэн хүн Увс аймагт байдаг болов уу?

Энэ тухай холбогдох албаны хумуусээс тодруулахад тухайн өвчиний оношоос хамаараад Шар хадны эмнэлэгт 1-6 сар хүртэл, бүр түүнээс ч урт хугацаагаар номхуулах эмчилгээ хийгдэг, бүрэн эдгэрнэ гэж байхгүй гэлээ. Бас зарим нь насан туршдаа тэндээ үлдэж ч болох магадлалтай аж.

Гарсан ганц охиноо Шар хадны эмнэлэг рүү явуулж байгаа ядарсан тэр муу эцэг, эх хоёрыг ялтай билээ, учираа мэдэхгүй бүлтгийгээд үлдсэн турван настай нялх үрийг яланам бэ, одоо дөнгөж 16-хан настай мөртлөө кинонд гардагаас ч илүүтэй хунд хэцүүг туулж буй үйлийн үртэй "Х" охиньг ях вэ? Эдгэрэх үү, эсвэл Шар хаданд үүрд үлдэх болов уу? Хөөрхий тэд халуун ам бүлээрээ хэзээ уулзах бол, хэр их бие биенээ санаж бэтгэрх бол доо. Улаанбаатарт очоод эдгэрнэ гэсэн хүсэл мөрөөдөлтэй.

Хөдсөн дээлтэй, хөдөөний тэр хөөрхий охиньг бодохоор өр өвдэх юм.

Хөөрхий тэр охинд сэтгэл заслын эмчилгээ хийгээд эдгээс төрөхдөө эрүүл саруул төрсөн хүн шүү дээ. Төрмөл биш одмолд өвчиний эдгээж болмоор л сангадах юм. Мэргэжлийн эмч нар, сэтгэл зүйчид энэ охинд тусламжийн гаралаа сунгаасай билээ. Уг нь бол манай оронд мундаг чадварлаг эмч нар зөндөө байгаа даа.

"Х" охиньг хүчиндсэн гэх тэр өөдгүй, бузар эр хоёр жил хүрэхгүй ял шүүхээс сонсож, ялаа эдлэж ирээд одоо эхнэр, хүүхдэтийгээ, нутаг усандaa хэнээс ч илүү жаргалтай сайхан амьдарч байгаа аж.

Гэтэл 13 настайдаа хүчиндүүлж, түүний хүүхдийг төрүүлсэн "Х" охин сэтгэхүйн өөрчлөлтэй болж насан туршдаа зөвхөн амьдрахаар боллоо. Хөөрхий тэр эцэг, эх хоёр нь ч үхэн ухтлээ зөвлөнгөй. Гурван настай нялх үрийнх нь амьдрал бол бүр ч ээдрээтэй.

Тэд өнгөрсөн турван жилийн хугацаанд хичинээн их шаналж зөвсон бол доо. Одоо дахиад

хичинээн их зөвлөн шанлал хүлээж байгааг бүү мэд. Элэг эмтэрм.

Хүчирхийлэлд өртсөн Увс нутгийн минь охид ийнхүү түрүүчээсээ ухаан санаа нь самуурч, Шар хадны эмнэлэг хүргэгдэж эхэллээ. Хуулиа чангатгаж, харцицлагaa нэмэгдүүлэхгүй бол ийм бүрдэх гэмт хэрэг жилээс жилд өсөх хандлагатай байгаа нь харамсалтай.

Энэ сарын эхээр хуралдан аймгийн ИТХ-ын нэгдсэн хуралдаан дээр 2020 онд Увс аймгийн 13 охин хүчирхийлэлд өртсөн гэх мэдээллийг холбогдох байгууллагаас нь гаргаж тавсан.

Үрд жилүүдэд хүчирхийлэлд өртсөн охидын тоо гарын арван хуруун дотор багтад байсан бол энэ жилээс даваад явчижээ.

Ирэх жил хэд болж өсөхийг таашгүй. Гагцхүү энэ асуудал дээр дорвийтой анхаарч ажиллан, гэмт эдгээдүүдийг ял завшихаа урьдчилан сэргийлэхгүй бол байдал улам дордохыг цаг үе бидэнд сануулсаар байна.

Цэцэг цврүү шиг охидоо хайрлан хамгаалцгаа.

Сэтгүүлч Б.Батхүү

Увс аймгийн 2020 оны онцлох 10 үйл явдал

"Увсын өнгө" сонины газраас жил бүр уламжлал болгон Увс аймагт болсон онцлох 10 үйл явдлыг нэрлэдэг билээ. Энэ дагуу 2020 оны онцлох 10 үйл явдлыг нэрлэж байна.

1. УИХ дахь Увсын турван суудлын нэгийг АН анх удаагаа авлаа.

Ардчилсан Нам

2-р зэргийн одон 302 эзж хүртжээ.

4. Өмнөговь "Баруун бүсийн шилдэг сум"-аар шалгарлаа.

"Баруун бүсийн шилдэг сум"-аар энэ жил Увс аймгийн Өмнөговь сум шалгарлаа.

Баруун бүсийн 5 аймгийн 80 гаруй сумдаас ийнхүү тус сум шалгарч, энэхүү нэр хүндтэй шагналын эзэн болжээ. Үг шагналыг Баруун бүсийн зөвлөлийн дарга, Ховд аймгийн

Засаг дарга Б.Дүгэrsүрэн тэргүүтэй албаны хүмүүс тус сумын удирдлагуудад өнгөрсөн зүн гардуулан өгсөн юм. Ингээнээр Увс аймгийн Ховд, Бэхмөрэн, Өмнөговь сумд энэ шагналын эзэн болоод байна.

5. "Баруун бүсийн хүүхэд хөгжлийн төв" байгуулагдан ажиллаж байна.

"Баруун бүсийн хүүхэд хөгжлийн төв" Увсад байгуулагдаж, энэ оноо эхлэн үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Тус төв нь

хүүхдийн авьяас билэг, ур чадварыг нээж, мэргэжлийн чиг баримжаа, гоо зүйн боловсролыг олгож буйгаараа ихээхэн онцлогтой байна.

Сонгодог бужиг, ардын урлаг, хөгжим, гадаад хэл, уран зураг, загвар дизайн, техник сэтгэлгээ гэх мэт 22 төрлийн дугуйланг тус төвийн хамт олон энэ жил хичээллүүлж, нийтдээ 4215 хүүхдийг хамруулжээ.

5. Улсын их баяр наадмын хүчтэй бөхийн барилдаанд Увсын бөхчүүд үзүүр, түрүүнд үлдлээ.

Ардын хувьсталийн 99 жилийн ой, Үндэсний их баяр наадмын хүчтэй бөхийн барилдаанд Увс аймгийн Давст сүмын харьят, Монгол Улсын арслан Пүрэвийн Бүрэнтэгс, Увс аймгийн

Ховд сумын харьят, Монгол Улсын аварга Намсрайжавын Батсуурь нар үзүүр, түрүүнд үлдсэн юм.

Уг барилдаанд П.Бүрэнтэгс арслан давж түрүүлэн, Монгол Улсын аварга цол хүртжээ билээ.

Улсын их баяр наадмын хүчтэй бөхийн барилдаанд нэг аймгийн хоёр бөх үзүүр, түрүүнд үлдсэн тохиолдол өмнө нь хоёр удаа гарч байжээ. Үүний нэг нь мөн л Увс аймгийн харьят, Монгол улсын дархан аварга Х.Баянмөнх, улсын арслан Х.Мөнгөн нар бөгөөд тэд 1982 оны улсын их баяр наадмаар үзүүр, түрүүнд шалгаран үлдэж, Х.Баянмөнх аварга түрүүлсэн байдал.

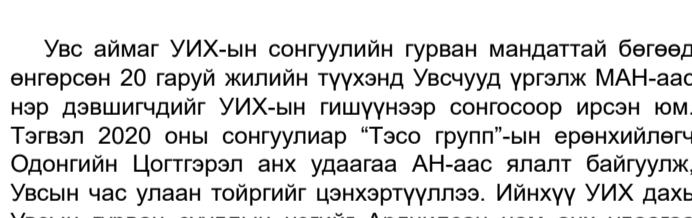
6. Усархаг борооны улмаас гурван гүүр нурж, Улаангом руу орох хөдөлгөөн түр хаагдаа.

2020 оны 7-р сарын 13-15-ны өдрүүдэд орсон усархаг борооны улмаас Гашууны гол дээр тавьсан түр гүүр урсац /үндсэн гүүр засвартай байсан/, Улаангом руу орох баруун чиглэлийн хөдөлгөөнд саад учирсан юм. Мөн хойт чиглэлд Түргэний голын хоёр темэр бетонон гүүр нурж, тэр хэсгийн зам үерт автсан.

Ингээнээр Улаанбаатар хотоос Алтай таван бодгын чиглэлд аялаж байсан дотоодын аялагч 5 мянга гаруй хүн усанд боогдж 3-5 хоног саатсан юм.

Төгссөн нь 4-р нүүрт/

2020 оны ээлжит орон нутгийн сонгуулын өнгөрсөн 10-р сарын 26-ны өдөр яввадж, Увс аймгийн ИТХ-ын 41 суудлын 19-ыг АН, 17-г МАН авсан бол улдсэн 5 суудал бие даагчид ялалт байгуулсан юм. Энэ удаагийн аймгийн ИТХ-ын сонгуульд 19 бие даагч нэр давшин өрслэдсэн нь аймгийн хэмжээнд, тэр бүү хэл Монгол улсын хэмжээнд анхны тохиолдол болж байна. Сонгуулийн үр дүнгээр олонхи болсон Ардчилсан нам бие даагчидтай хамтран "Ардчилал-Шударга ёс эвсэл"-ийг байгуулж, ирэх дөрвөн жилд Увс аймгийг засаглахаар боллоо.

3. Эхийн алдар" одонг төрийн тэргүүнээсээ гардлаа.

Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Халтмаагийн Battulgaa өнгөрсөн 9-р сарын 19-ны өдөр Увс аймагт ажиллаж, энэ үеэрээ олон хүүхэд төрүүлж өсгөж буй эзжүүдэд "Эхийн алдар" одонг төрийн тэргүүнээсээ гардан авсан нь анхны тохиолдол боллоо. Энэ үеэр "Эхийн алдар" 1-р зэргийн одонг 44 эзж, "Эхийн алдар"

Б.Ганболд: Спортын салбарын хувьд амжилтаа ахиулсан он жилүүд байлаа

2017-2020 онд Ус аймгийн спортын салбарт хийж хэрэгжүүлсэн хөрөнгө оруулалт, бүтээн байгуулалтын ажлууд, баа тамирчдын гаргасан амжилтын талаар аймгийн БТСГ-ын дараа Б.Ганболдтой ярилцлаа. Сүүлийн 3 жилийн хугацаанд Ус аймгийн тамирчид 510 гаруй медаль хүртсэн амжилт гаргажээ.

-Юнын өмнө та байгууллагынхаа талаар товч танилцуулаач?

-Аймгийн тамир, спортын газар нь үндсэн ажилтан 19, гэрээт ажилтан 4 нийт 23 бүтэц орон тоотой. Үүн дотроо биеийн тамирын чиглэлээр мэргэшсэн өсвөрийн шигшээ багийн дасгалжуулагч б 6 ажиллаж байна. Манай байгууллагын хувьд салбарын удирдлага, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа, биеийн тамир, спортыг хөгжүүлэхтэй холбогдсон харилцаа зохицуулах хувьд заасан үүргээ хариуцлагатайгаар биелүүлэн ажилласаар ирсэн. Цомхон боловч чадварлаг баг бурдаж, Аймаг орондоо спортын салбарыг хөгжүүлэх их үйлээр хүчин зүтгэж байна. Миний бие 2017 оноос уйдирах албан тушаалыг хашуик эхэлсэн. Өнгөрсөн он жилүүдийг эргээд

харахад ажлын үр дүн, баа тамирчдын гаргасан амжилт чамлахааргүй их байгааг бардам хэлнэ. Спортын салбарын ажил, амжилтыг иргэд үзүүлж, дүгнэдэг. Учир нь бүхий л уралдаан, тэмцэн, тамирчдын гаргасан амжилтууд иргэдийн нүдний өмнө бодитой харгадж байдагтай холбоотой юм. -Томоохон амжилтууд, ажлын үр дүнгийн тухай ярих зүйл их байгаа байх?

-Өнгөрсөн хугацаанд Ус аймгийн спортын салбарыг хөгжүүлэх цогц бодлого хэрэгжүүлэн ажиллалаа. Тус салбарт ажиллаж байгаа ажилтан албан хаагч, баа тамирчдын хамтын хүч, нөр их хөдөлмөрийн үр дүнд амжилт, ялалт хосолсон он жилүүд байсныг онцлон хэлэх байна. Манай байгууллагын хувьд сүүлийн гурван жилийн ажлын амжилтаараас улсад 3-р байр эзэллээ. Баа тамирчид тив, далхий, олон улсын аварга шалгаруулах тэмцэнээс нийт 510 гаруй медаль хүртэх, амжилтаас ахилсанасаа гадна 132 тамирчин спортын цол зэрэг хүртсэн байна. Түүнчлэн үндэсний их баяр наадмаар "Ус нур" дэвжээний бөхчүүд одтой сайхан барилдаж, үзүүр түрүү, их, дунд, бага шөвөт шалгаран

усан бассейны барилга, зургаан суманд спорт заал, 3, 11-р багуудад сагсан бөмбөгийн задгай талбай байгуулсан гэх мэт нүдэнд харгадахауйц олон ажил хийдсэн байна. БТСГ-ын хувьд дооодт орчин нөхцөлөө сайжруулах, засвар үйлчилгээ хийх, нийтийн тамирыг хөгжүүлэх зорилгоор стандартын фитнес өрөөг тохижуулаад байна.

-Аймаг орноос спортын салбарыг нэлээд дэмжих байж шиг?

-Өнгөрсөн хугацаанд орон нутгийнхаа онцлогт тохирсон "Спортын дэд" хөтөлбөрийг боловсруулан аймгийн ИТХ-ын тэргүүлэгчдийн хурлаар батлан хэрэгжүүлсэн. Мөн аймгийн Засаг даргын ивээл дор зохион байгуулагдаг тэмцэнүүд болон улс, бүс, аймаг, олон хотын аварга шалгаруулах тэмцэнд амжилт гаргаж буй тамирчид, багши дасгалжуулагч, спортын холбоод багасаа дэмжих үзүүлэх, аймаг орноос мөнгөн урамшууллыг тогтолцоог дээрээс дурвал "Ус нур" цомын барилдааныг 5000 долларын шагналын сантайгаар жил бүр зохион байгуулдаг. Мен "Аварын гарва" аймгийн аварга шалгаруулах цуврал тэмцэн, Насанд хөрөгчдийн аймгийн аварга шалгаруулах сагсан бөмбөгийн тэмцэн, Ус аймгаас төрөн гарсан алдар цуутай тамирчын нэрэмжит, спортын холбоодтой хамтарсан тэмцэнүүд олонор зохион байгуулдагсан. Багийн спортыг орон нутагтаа хөгжүүлэхийг зорьсон маань эхнээсээ үр дүнгээ өгч, өсвөрийн баа тамирчид улсын

чанартай тэмцэнүүдэд амжилт гаргасныг дээр дурдсан. Харин шинэ тэрлийн спортыг хөгжүүлэх энэхүүдээс ажиллалаа. Энэ хүрээнд Ус аймагт цана болон дугуйн спортууд улсын чанартайгаар эрчимтэй хөгжих байгаа. Мөн бокс, таеквондо, спорт авиралт зэрэг спортын шинэ төрлийдээр баа тамирчдиг чадварлаг багш нар бэлтгэсээр байна.

-Аймгийн ИТХ-аар спортын салбарын төсөв мөнгөний царцуулалтын асуудал яригдаж байсан?

-Биеийн тамир, спортын салбарыг өнгөрсөн хугацаанд хөрөнгө оруулалт талаасаа дэмжих ажилласан нь сайшаалттай. Спортын салбарын төсөв бол бусад салбар шиг тэрбумаар яригдаггүй. Тэмцэн, уралдаан зохион байгуулах, бусад зардалд улсын төсөвөөс жилд 34 сая төгрөг төсөвлөх байна. Сард 2-3 сая төгрөг зарцуулагдаг гэсэн уг. Энэ мөнгөөр бид баа тамирчдыг урамшуулах, орон нутагтаа тэмцэн уралдаан зохион

байгуулах, ирээдүйн залгамж халаа болсон баа, тамирчидыг бэлтгэж байна. Олон хүний хамтын хүч хөдөлмөр шингэсэн ажлуудыг үнэгүйдүүлж болохгүй. Спортын салбар ямар ч цаг үед улс төрөөс ангид байх ёстой гэж бодог. Ахь 77 сая төгрөгийн өртэй байгууллага хүлээн авч байсан бол неец боломжоороо өрний асуудлаа цэгцлээд, хийсэн ажил, амжилтадаа дүгнэх шинэ оноо угтаж байна.

-2021 онд Ус аймгийн баа тамирчид илүү их амжилт гаргана гэдэгт итгэлтэй байна?

-Тиймээ. Ирж буй шинэ онд Ус нутгаар овоглосон спортын алдар цуутнууд, тэдний залгамж халаа болсон баа тамирчид маань амжилтаа уламжлал жил байх болно гэдэгт итгэлтэй байна. Мен биеийн тамир, спортын салбарын нийт ажилтан хамтадаа дээрээс яригдаж байсан

Ж.Сансармаа

Өнгөрсөн дөрсөн жилд зохиогдсон спортын томоохон үйл явдуудаас...

“Элбэг-Өгөөж” өрхийн эрүүл мэндийн төв

“Элбэг-Өгөөж” өрхийн эрүүл мэндийн төв нь анх 2002 онд Улаангом сумын 1, 4, 6-р багийн нийт 4000 гаруй хүн амд эрүүл мэндийн анхан шатны тусlamж, үйлчилгээг үзүүлж байсан. Тэр үеийн ахлах эмчээр Т.Долгорсүрэн, эмчээр Г.Должинсүрэн, гэрээт

эмчээр н.Отгонгэрэл, ахлах сувилагчаар С.Цэцэгмаа, сувилагчаар Б.Норсүрэн, Ц.Нарантуяа, Ц.Оюунчимог, Л.Гэрэлцэцэг, үйлчилгэээр Цэвээнгэрэл нар ажиллаж байлаа. 2004 онд “Элбэг-Өгөөж” өрхийн эмнэлгийн шинэ байр ашиглалтад

орсоноор иргэдээд тав тухтай, стандартын орчинд эрүүл мэндийн тусlamж үйлчилгээг үзүүлэх боломж бүрдсэн. Өдгөө “Элбэг-Өгөөж” өрхийн эрүүл мэндийн төв нь их эмч 4, бага эмч 1, сувилагч 4, вакцинатор 1, туслах ажилтан 2 гэсэн

орон тоотойгоор Улаангом сумын 1, 2, 4, 6, 7-р багийн 1999 өрхийн 8305 хүн амд эрүүл мэндийн анхан шатны тусlamж үйлчилгээг жигд, чанартай, түргэн шуурхай хүргэж ажиллаж байна.

2020 онд “Элбэг-Өгөөж” ӨЭМТ нь үйлчлүүлэгчдээд

эрүүл мэндийн анхан шатны суурь тусlamж, үйлчилгээг чанартай, хүртээмжтэй үзүүлж, хүн амyg өвчлөөс урьдчилан сэргийлэх, өвчлөл энэдэгдлийг бууруулах зорилтын хүрээнд:

1. 0-5 хүртэлх наасны хүүхдийн эндэгдлийг бууруулах, эндэгдэл гаргахгүй байх
2. Жирэмсний хяналтын чанараг сайжруулах,
3. Эрт илрүүлэгийг нэмэгдүүлэх,
4. Осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах

5. Бэлгийн замаар дамжих халдвараас урьдчилан сэргийлэх, эрт оношлох, өвчлөлийг бууруулах зэргээ 5 зорилтын төлөвлөн ажилласан бөгөөд үр дүн 96,6 хувьтай биелэгдсэн байна. Өрхийн эмнэлгийн харьяанд 0-5 хүртлэх наасны нийт 631 хүүхэд хянагдаж байна. Үүнээс 0-1 нас 170, 1-5 нас 461 эзэлж байна. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн 332, Ахмад настан 620, нэхэн үржихүйн наасны эмэгтэйчүүд 2200 байна. Энэ онд 0-5 хүртэлх наасны хүүхдийн эндэгдэл гаралгүй, бас гэрийн төрөлт бүртгэгдээгээр

6. Эрдийн эмчилгээнд 1375 хүнийг хамруулсан. Үүнээс хатгалт давхардсан тоогоор судас тария 509, булчин тария 310, дусал тария 754 байна. Гэрийн асаргаа

сувилгааг нийт 67 хүнд гардан үзүүлж давхардсан тоогоор 98 хүнд эмчилгээ хийсэн байна.

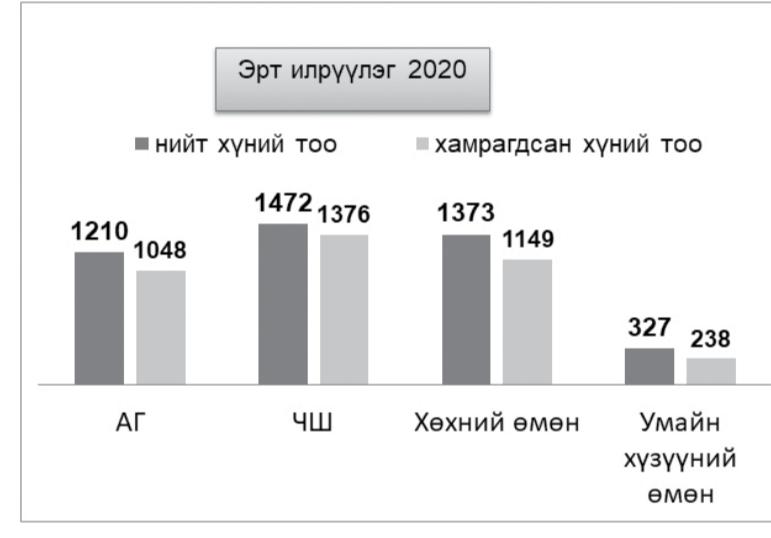
ЭМД-ын сангаас санхүүжих 4 багц тусlamж үйлчилгээг 2018 оноос хойш иргэдэд үзүүлж байна. Үүнтэй холбоотойгоор ӨЭМТ-ийн тоног төхөөрөмжийг сайжруулах, хүний нөөцийг нэмэгдүүлэх, иргэдэд ээлтэй орчин бүрдүүлэн ажиллаж байна.

Ковид-19-тэй холбоотойгоор хавар 2-5 сар хүртэл илүү цагаар, амралтын өдрүүдэд, мөн эмч ажилчид “Дэглийн цагаан” нисэх буудлын постод жижүүрлэн ажилласан. Халдвэр хамгааллын дэглэмийг баримтлан хөтөчийн үйл ажиллагааг тасралтгүй явуулж, иргэдэд гэрийн болон амбулаторийн тусlamж үйлчилгээг түргэн шуурхай хүргэж байна.

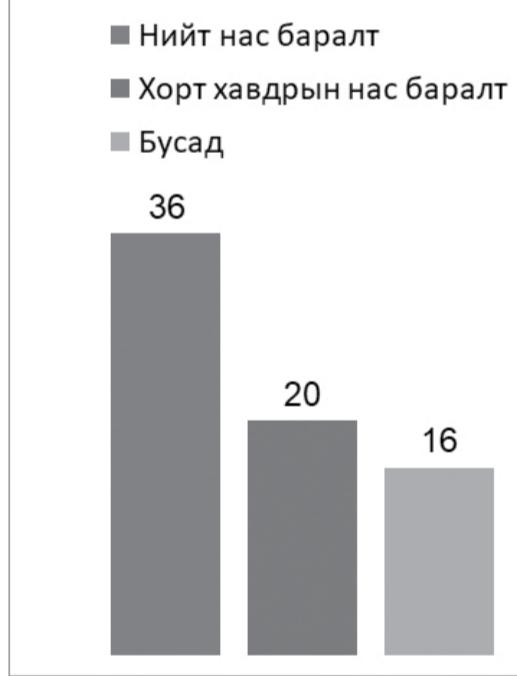
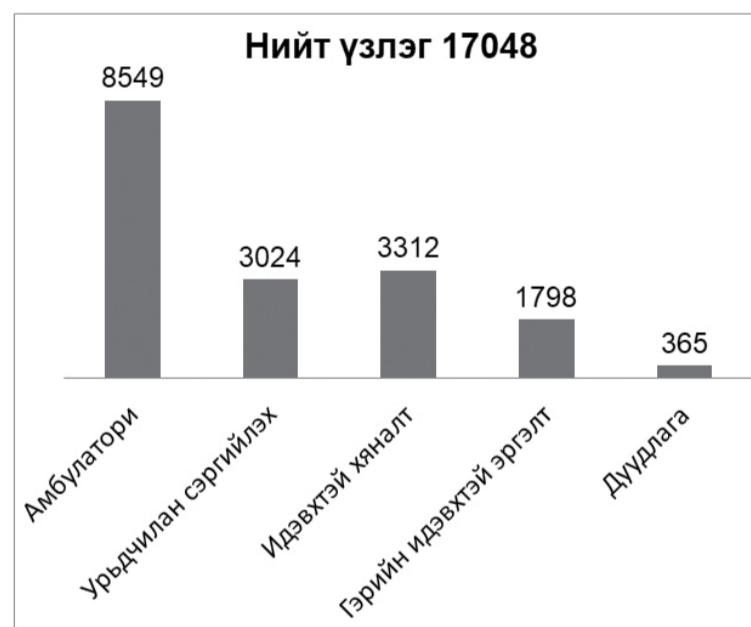
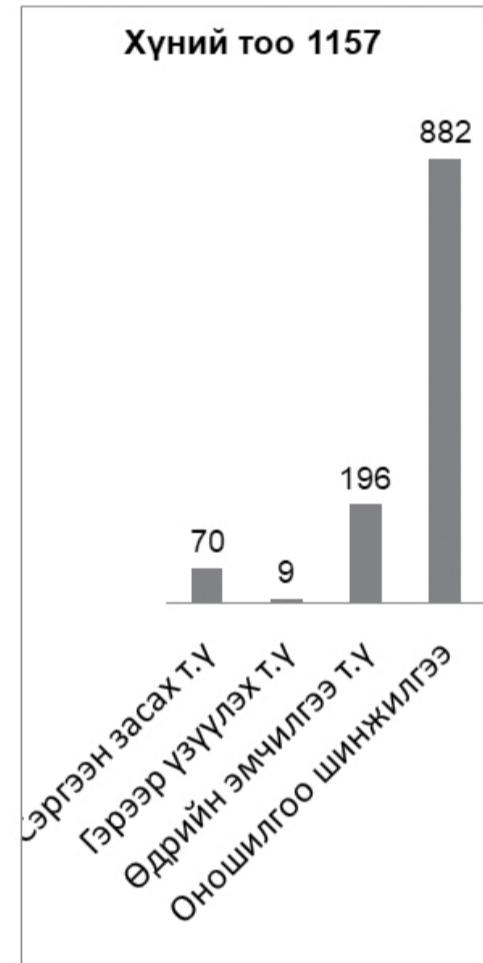
Нийгмийн хамгааллыг дэмжих хүрээнд нийт ажилчидынхаа дархлааг дэмжин аарц, витаминаар ханган, нүурс түлээний хөнгөлөлт олголоо.

Нийгмийн боловсролыг дэмжих зорилгоор мэдээлэл, сургалт сурталчилгааг өөрийн цахим хаяг “Увс Элбэг Өгөөж ӨЭМТ” хуудсанд тухай бүрд нь мэдээлэх, ковид-19-аас урьдчилан сэргийлэх зөвлөмж зөвлөгөөг өгч ажиллаж байна.

“Элбэг-Өгөөж” ӨЭМТ-ийн ажил үйлчилгээ тоон үзүүлэлтээр

Эрүүл мэндийн даатгалаар үзүүлэх 4 багцийн тусlamж үйлчилгээ

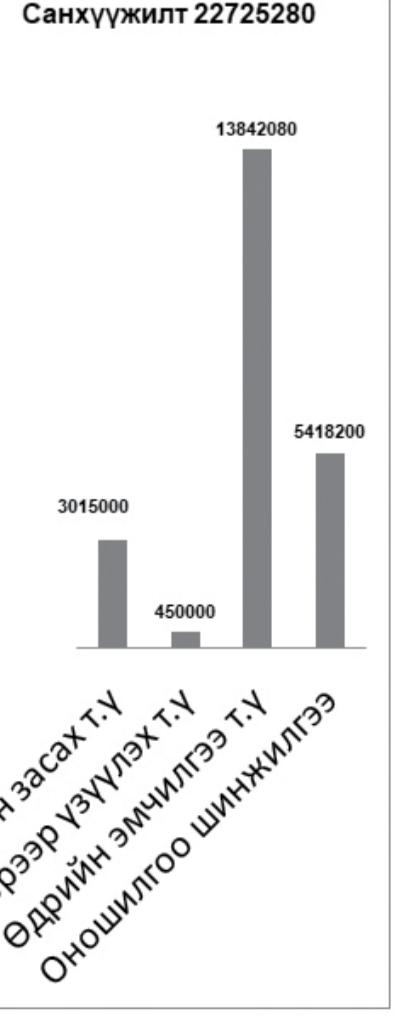

Хорт хавдрын нас баралт -20

- Ходоодны хавдар -7
- Элэгний хавдар -5
- Улаанхоолойн хавдар -3
- Дэлгүүний өмөн -1
- Бамбайн хавдар -1
- Тунгалагийн булчирхайн хавдар -1
- Хөхний хавдар -1
- Түрүү булчирхайн

Бусад нас баралт -16

- Элэгний эмгэг -2
- Зүрх судас -2
- Даралт харвалтын үлдэц -8
- Бөөр шээсний зам -1
- Гажиг -1
- Осол гэмтэл -2

Төсвийн зарцуулалтад ажиглалт хийсэн туршлага

“Иргэд, сэтгүүлчид хамтран орон нутгийн төсвийн мэдээллийг олон нийтэд хүргэх нь” төслийг нээлттэй нийгэм форумын дэмжлэгтэйгээр МСНЭ-ийн Увс аймаг дахь салбар зөвлөлөөс хэрэгжүүллээ. Тус төслийн хүрээнд иргэд болон сэтгүүлчийг чадавжуулах замаар төсвийн мэдээллийг олон нийтэд хүргэх, боловсруулах, дун шинжилгээ хийх зорилго бүхий уулзалт, сургалтууд үе шаттой зохион байгуулагдсан юм.

Орон нутгийн төсвийн талаар иргэд мэдэх эрхээ эдлэх, мэдээлэл олж авах, мэдлэгт сууринсан иргэдийн оролцог нэмэгдүүлэх, төсвийн зарцуулалтын мэдээг хаанаас олж авах, хэрхэн оролцоотой хяналттай байх талаарх олон удаагийн уулзалтаар иргэд, сэтгүүлчид олж авсан мэдлэг, туршлагаа ажил хэрэгтэй ашиглалт иргэдийг мэдээлээр хангаж байна. Төслийн үр дүн болон олж авсан мэдлэг туршлагынхаа талаар иргэд, сэтгүүлчид ийнхүү ярьж байна.

-“Увсийн өнгө” сонины эрхлэгч Б.Батхүү:

“Иргэд, сэтгүүлчид хамтран орон нутгийн төсвийн мэдээллийг олон нийтэд хүргэх нь” төслийг хэрэгжүүлэхдээ манай сонини газраас хамтран ажилласан ба өнгөрсөн хугацаанд зохион байгуулагдсан уулзалтуудад удаа дараа оролцсон.

Хамгийн суулд “Monitoring talks” уулзалтаар “Орон нутгийн өмч хөрөнгийн дуудлага худалдааны зар мэдээний хүртээмж” гэсэн сэдвийн хүрээнд иргэдэд мэдээлэл бэлтгэж хүргэсэн байгаа.

Ер нь бол төсвийн залцуулалтын талаар иргэдийн мэдлэг, мэдээлэл дутмаг байдгаас үүдэн хяналт суларч, улмаар төрийн мөнгө үргүй зүйлд зарцуулагдах явдлыг гардаг. Иймд хэвлэл мэдээллийн байгууллагууд энэ чиглэлийн мэдээ мэдээллийг түлхүүр бэлтгэж олон нийтэд хүргэж байх нь зүйтэй.

Энэ төслийн хүрээнд хийдсэн сургалтуудаар орон нутгийн сэтгүүлчид маань төсвийн зарцуулалтыг иргэдэд хүртээмжтэй, ил тод, бодитоогоор хэрхэн хүргэх туршлагаыг судлаж,

бүтээмжээ дээшлүүлсэн олон мэдлэгийг олж авсан байх гэж найдж байна. Цаашид энэ төрлийн сургалт, уулзалтуудыг оноороо зохион байгуулж, орон нутгийн сэтгүүлчийг чадавхжууласай билээ гэж хүсч байна.

-“Увсийн өнгө” сонини сурвалжлаж Ж.Сансармаа:

Сайн засаглалыг бэхжүүлэх гол хөшүүрэг нь төсвийн ил тод, хариуцлагатай байдлыг дээшлүүлэх явдал юм. Гэвч амьдрал дээр төсвийн ил тод байдал хангатгуй, иргэдийн оролцоо бага, үр дүн муутай хэвээр байна. Тэгэвл “Иргэд орон нутгийн төсвийн мэдээллийг олон нийтэд хүргэх нь” төслийн хүрээнд төсвийн зарцуулалтын мэдээг хэрхэн олж авах, оролцоотой хяналттай байх зэрэг төсвийн талаарх нээлттэй мэдээллийг иргэд болон сэтгүүлдээд хүргэсэн нь үр гэгэктэй байлаа. Миний хувьд хэвлэл мэдээллийн байгууллагад ажилладаг учир төсвийн мэдээллийг олон нийтэд түгээхэд ач холбогдол өгч ажилласан сэдлийг олж авсан. Ингэхээз хэрхэн иргэдэд ойлгомжтой,

үнэн зөвөөр нь хүргэх талаар арга туршлага хомсxon байсан бол 2 удаагийн сургалтаар мэдлэг, туршлага, арга барилaa ахиулж чадсан юм. Цаашид төсвийн талаар мэдээллийг иргэдэд хүргэхэд өөрийн хувь нэмэрээ оруулах болно.

-Улаангом сумын иргэн Г.Тэмүүлэн:

Миний хувьд анх төсөв гэдэг зүйлийг иргэдэд хамааралтай зүйл гэж боддогтуй байсан ба дээгүүрээ яригаад шийдвэрлэгддэг асуудал гэж боддог байсан.

Харин энэ мониторингийн ажилдоролцоодтөөвийн өдөр тутмын амьдрал, бас ирээдүйтэй маань салшгүй холбоотой юм байна гэдгийг ойлгоод зогсохгүй бусдад дамжуулахыг хүсэх болсон. Иргэд бид төсвийг батлах, хянан хэлэлцэх бүхий л шатанд хамтран ажилласан хэрэгтэй гэдгийг мэдэж авсан. Мэдэхгүй байх нь гэм биш боловч боломжкоо алдах нэгэн хэлбэр бөгөөд мэдэхгүй байх нь бидний олоо байсан боломжуудыг алдагдуулдаг.

-“Сайн тус” ТББ-ын тэрүүн Д.Дулмаа:

Жирийн иргэн миний бие мэдэх эрхийнхээ хүрээнд мэдээллийг идэвхтэй эрэлхийлэн олж, мэдээллээ мэдлэг болгож, хандлагахаа өөрчлөн, үйлдэл хийх чин эрмэлзэлээр дүүрэн байвал бид өөрдийнхээ тулгамдсан асуудлыг зөвөөр шийдүүлэх болиж, гарц, шийдвэрт өргөн байгаа талаар мэргэжлийн сэтгүүлчид, эрхзүйчтэй хамтран бодит түүхэнд тулгуурласан мэдээллийг иргэдэд түгээн ажилласаа. Жилийн өмнө залучуудын бизнесийг дэмжих сургалтанд оролцоод энэхүү аргуудаас сонсож, дуулсан хэдий ч бодит байдлаар сургалт

явуулж, мэдээлэл түгээж амжаагүй байсан билээ. Хамгийн чухал нь ажил, амьдралын бодит түүх, үр дүнд сууринсан мэдээллийг илтгэл болгон богонохон хугацаанд оролцогчдыг уйдаахгүйгээр түгээдэг шинэлэг аргаас суралцах хэлбэрээр ажилласандаа сэтгэл нэн хангалун байна.

Энэхүү арга хэмжээнд төсвийн нэгээхэн хэсэгт хийсэн судалгаа, үнэлгээний үр дүнгийн бодит, баримтат мэдээллийг иргэдэд хүргэхийг зорьж, мэдээллийг хүргэх явцдаа аливаад идэвхтэй, оролцоотой байж, орон нутгийнхаа тэр, захираагаа дэмжих, тэдний сахилга хариуцлагыг сайжруулахад бодит хувь нэмэрээ оруулах иргэд цөөнгүй байгааг мэдэрч байлаа. Иймд иргэдийг

Төсвийн мэдээллийг ил тод болгох, иргэд сэтгүүлчдийг хангаж байна. Миний хувьд уулзалтаар төсвийн зарцуулалтын талаар мэдээлэл хүргэж ажилласан. Ингэхдээ ОНХС-гийн эх үүсвэр түүний зарцуулалтын тухай авч хэлэлцлээ. Хамгийн гол нь иргэд төсвийн зарцуулалтад хяналт тавьдаг, оролцоотой болоосой гэж хүсдэг. Тухайн нэг суманд хийгдэх ажилд иргэдийн саналыг үндэслэх, тэдний хүсэлтэд тулгуурладаг байх жишигтэй. Эргээд тухайн ажлын үр дүнд хяналт тавьдаг тогтолцоо маш чухал. Иймд энэхүү төслийн хүрээнд сэтгүүлчид өөрсдөө мэдээлэлтэй, чадамжтай болох эргээд

мэдээлэл жүүлсэн, сэдэлжүүлсэн, урамшуулсан ийм хэлбэрийн үйл ажиллагааг тэр, засаг, донорууд өргөнөөр дэмжих хэрэгтэй байгааг ч олж харсан юм.

-Аймгийн ЗДТГ-ын уулзурхай, төлөвлөлт зохицуулалт хариуцсан мэргэжилтэн З.Ганболд:

Ж.Сансармаа

Увс аймгийн 2020 оны онцлох 10 үйл явдал

7. “Анх-Отгон”ы 1-р зэргийн хавьтагч Ямаат ууланд тусгаарлагдаад.

Коронавирусний халдвартын анхны тохиолдол манай улсад бүртгэхдээ Монголд ирсан франц иргэээрээ илэрсэн билээ. Үг халдварт манай улсад дахиж бүртгэхдэгүй нэг хэсэг хугацааг өнгөрүүлжээд цахим орцинд Монголчууд түүнд “Анх-Отгон” нарийг хайлласан юм. Түүнтэй хамт онгоцоор Монголд ирсан 1-р зэргийн хавьтагч Англи иргэн нь Увс аймагт ирчихсэн байсан бөгөөд түүний явсан маршрут, уулзсан хүний тогтоохор нэг хэсэгтэй аймгийн холбогдох албаны хүмүүс ажилд дарагдан. Байгалийн гэрэл зураг авах ажлаар Увс аймийн Бөхмөрөн сүмийн Ямаат ууланд ирсан тэрхүү Англи иргэн тогтооч, оруулагч, жолооч гэх мэт багийн гишүүдийнхээ хамт Ямаат ууланд 14 хоног тусгаарлагдсан юм. Гурван удаагийн давтант шинжилгээгээр тэднээс коронавирусийн халдвэр илрээгүй тул тусгаарлалтын хугацааг дуусгагд нутаг буцсан билээ.

8. Аймгийн Музей Ю.Цээнбалын лааны тосон баримал үзүүртэй боллоо.

Монгол Улсын баатар, Хөдөлмөрийн баатар, Маршал Юмжаагийн Цээнбалын Лааны тосон баримал үзүүртэй аймгийн Музейд байршилаад байна. Сангиин яам болон БСШУСЯ-ны санхүүжилтээр бүтээгдсэн уг үзүүртэй “Мөнх тэнгэрийн цаг” ТББ-ын тэрүүн Д.Дэлгэрмаа ахлагчай уран бүтээлчид хамтран урлажээ. Нийтдээ 28 сая төгрөгийн төсөвтэйтэй уг бүтээлд маршалын нүүрэн хэсэг болон хоёр гарыг лааны тоосор урласан байна. Энэхүү үзүүртэй турван ээлжийн хувцас дагалдаж ирсан бөгөөд маршалын хувцаснаас гадна хоёр ээлжийн костюм пиджак байгаа аж. Эдгэрэх хувцаснууд бүгдээрээс ар талдаа цахилгааны тул солих явцад үзүүрт ямар нэгэн эвдэрэл гэмтэл учруулахгүйзэр бүтээгдсэн байна.

9. Малчны хотонд хагалгаа хийж хүндэрсэн эхийг эсэн мэнд амаржууллаа.

Улсын баярын дараахан орсон хүчтэй аадрын улмаас Түргэний голын төмөр бетон гүүр нурж, аймгийн төвийн хойт чиглэлийн зам хаагдсан хүндэнх үед Нагдсан эмнэлгийн Төрөх тасгийн зөвлөх эмч Н.Шинхүүгээр ахлуулсан баг хамт олон Түргэн суманд малчны

хүчингүйд тооцуулахаар зарлууллаа.

- Зүнгэвч суманд хүнс, төрөлжсөн бус барааны худалдааны чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 4017935 тоот регистртэй “Буурал баян тохой” ХХК-ийн гэрчилгээ гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцуулахаар зарлууллаа.

-Түргэн суманд үйл ажиллагаа явуулдаг 2002019 тоот регистртэй, 1531001007 тоот улсын бүртгэлийн дугаартай “Түргэний ургац” хадгаламж зээлийн хоршоог татаан буулгахаар зарлууллаа.

-Увс аймагт үйл ажиллагаа явуулдаг 4016521 тоот регистртэй “Үргижийн дагалдаж” ХХК-ийн гэрчилгээ гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцуулахаар зарлууллаа.

-Тариалан суманд гол усны ай сав газрыг хамгаалах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг, 8042748 тоот регистртэй “Буман туяа” НҮТББ-ыг татаан буулгахаар зарлууллаа.

-Тариалан суманд гол усны ай сав газрыг хамгаалах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг, 8209618 тоот регистртэй “Хархираан гол мянган хөхий” ТББ-ын гэрчилгээ гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцуулахаар зарлууллаа.

-Тариалан суманд гол усны ай сав газрыг хамгаалах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг, 8209618 тоот регистртэй “Хархираан гол мянган хөхий” ТББ-ыг татаан буулгахаар зарлууллаа.

“Увсийн өнгө” сонини редакц

Зарын бичиг

-Өмнөговь суманд хүнс, ундаа, тамхи голлосон төрөлжсөн бус барааны дэлгүүрийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 4002784 тоот регистртэй, 1511002114 тоот улсын бүртгэлийн дугаартай “Ариунсүүн цагаагийн дагалдаж” ХХК-ийн төрөлжсөн бус барааны дэлгүүрийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 4020715 тоот регистртэй, 1511010144 тоот улсын бүртгэлийн дугаартай “Үржихийн үндэс” ХХК-ийн гэрчилгээ гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцуулахаар зарлууллаа.

-Балжин овогийн Ганбатын 150500186 тоот регистртэй “Тансаг Давст” ХХК-ийн гэрчилгээ гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцуулахаар зарлууллаа.

-Бөхмөрөн сүмийн худалдааны чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 4002598 тоот регистртэй “Амар булаг жонон” ХХК-ийн төрөлжсөн бус барааны дэлгүүрийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 4000846 тоот регистртэй, 1530001069 тоот улсын бүртгэлийн дугаартай “Цам-Эрдэн” хоршооны гэрчилгээ гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцуулахаар зарлууллаа.

-Давст суманд хүнсний худалдааны чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 4016521 тоот регистртэй “Тансаг Давст” ХХК-ийн гэрчилгээ гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцуулахаар зарлууллаа.

<p